

Jeimswaanonj Tere Jeimsnonj Tereya ano. **Jen-asa-asari**

Gomaŋa gomaŋa kanonj ejemba kania kania uugia meleema letoma-kejuti, iyonoo nanamemengianonj sisau siliqalu kolooro metetanjonj kamaanj unjuro Anutuwaa qabunayanonj kamaawabo. Kawaajonj Jerusalem bisop Jeims iinonj gejanono qaa morota morota menj kululuunj koi ooja. Gejanono qaaya tosia ii kokaenj: Momakooto hona ii nomaenj? Zioz gawonj hona ano qolonmolongoya. Angotete uutanonj laaligo. Tosia mende injiima sureewu. Je buu susugia mono galenj kombu. Selegia mepeseewu me uugia menj kamaanj aowu? Angowowo me ala ilailaa ambu? Kaparanj koma qamakooli gawonj mewu.

Majakakaya wana ii kokaenj: Kraistwaa Buna qaayanonj somariinj akadamuyawo koloowaatiwaa qata bosima qaaya koma gbilinj meninj hona koloowaa me qaago? Je buu susunananondeenj moma laarijonj jeninj mende sokonja. Zioz gawonj hona qaa, ii zioz koomuya.

Tere kokawaa bakaya wana 10 ii kokaenj:

Qaa mutuya 1.1

Momalaari ano momakooto 1.2-8

Ejemba wanaya ano qabunayawo 1.9-11

Angobato (manambato) ano angotete 1.12-18

Buna gejanondeenj momo me tenkonjonj 1.19-

Kamaanqeqeta ii mende injiima sureewu 2.1-13
Momalaari gawonja qaa ii omayaa kolooja 2.14-
26
Neselanananonj mono tiwilaan nonombabo
3.1-18
Luaenonj laaligo me balombaa nanamemen
4.1-5.6
Lombo bosima qama kooliniñ honja koloowaa
5.7-20

¹ *Jeims niinonj Anutu ano Pon Jiisas Kraist-
waanonj gawonj menj laligojenj.

Israel tuun 12 ananaanonga tosaanja onjo Israel
mesaonj gomañja gomañja deema kema laligojuti,
niinonj onjowo qaa aminj mobombaajonj tere koi
oonj jolongia jejenj.

*Moma laarinj qama koolinj momo honja
mokoloowonja.*

² Oo uumeleenj alauruna, momalaariwaa
angotete kania kania qagianonj umakeji,
iikawaajonj uugianonj mono mende kamaaro
simbawonjawogadeen moma aisoonj laligowu.

³ Angotetenonj qagia-nonj uro iikanonj
momalaarigia kotiiro mono kaparanj koma
moko-singonj nambu. Ii mojutiiwaajonj mono
aisoonj laligowu. ⁴ Kaparanj koma nambuti
eenj, iikanonj mono toroqen menj letoma onono
nanamemenjgiaa honja kuuya ii akadamuyawo
koloonkebaa. Iikaenj kolooro Anutunonj
oyanboyananonj uugia menj saa qero uuwaa iwoi
mombaajonj mende memeanjonj laligowuya.

* **1:1:** Mat 13.55; Maak 6.3; Apo 15.13; Gal 1.19

⁵ Onjoononga monjon “Nomaen ambenaga?” jen momakootowaajon amamaaji, iinon mono Anutu qama kooliro ii mubaa. Anutunon kalenja ii loloogen kuuya nonoma sologen mende jen nonomambaajon momakeja. Kawaajon ii saanon muro bunja qen aowaa. ⁶ Qama kooliwaati, iikanon nombaati, mono iikaen moma laarin uuwoi mende totoon amba. Monjon uuwoi anji, iinon kowe siri kaanja uma kamaankeja. Haamonon kowe qindiiroror lonsan kema kankeja. Iikawaa so koloowabotiwaajon mono qamakooli-aajon uuwoi mende amba.

⁷ Uuwoi ejemba kaanja Ponjon iwoi mubaati-waajon mono mende romongowa. ⁸ Iwaa uutanon mono juquno kaiyakaya kuuya kanon kinjololon ama kongbara qen qaa kemamen-kanmen jenkeja. Kian.

Wanaya ano qabunawo laaligo

⁹ Uumeleen alauruna, onoo batugianon tosianon kamaanqeqeta laligogi Anutunon onjoon moro uuta kolooja. Kawaajon mono saanon onjoangia mepeseen onkebu.

¹⁰ *Tosianon uuta laligojuto, monen hinagiaajon mende mogi umakejiwaajon ama kamaanqeqeta tani laligon mono onjoangia mepeseen onkebu. Yonoo laaligogianon mono bura juraya kaanja koloon sooliwaa. Kamaanqeqeta ano uuta anana komuwonati, iikanon ororon koloowonja.

¹¹ Weenjon kouma bura jen kotooro qararangon soolin jurayanon suma kamaankeja. Jurayanon kamaaro batuyaa kaitania iimasiinjawo kanon

* **1:10:** Ais 40.6-7

titiikota koloonkeja. Qabunagiawo yononon esuhinagia menj seiwombaajon ewaewan komakejuto, laligon bura kaanja gororongowuya. Kianj.

Angobato (manambato) ano angotete

¹² Anutunon qaaya kokaen somonggorota eja, “Ejemba uugianon jopagon nomakejuti, niinon ii laaligo kombombanja onoma wangianon goul ila koma onoma.” Qaa iikawaa so bologaa angobatonon mombaa qaganon uro iikanon kaparan koma kotiuro tegoro mono laaligo kotigaa ila soron bunja qen aon oyanboyon koloowaa. Iwaajon “Mono simbawonawo!” jejon. ¹³ Kilenaa Toyanon Anutu angobato menj mubaatiwaa so mende kolooro Anutunon monj singisonjo ambaatiwaaajon mende angobato menj muja. Kawaaajon monjon angobato uutanon laligon kokaen mende jewa, “Anutunon angobato menj nono singisonjo amambaaajon anjen.”

¹⁴ Anutunon qaagoto, ananaa siijnana kombombanja bologanon mono potitin kaanja horon nonono motowaa bitinbitinanon osinin singisongowaa angobatoya kaen motomotoon ananaanon koloonkeju. ¹⁵ Monjon siinja kombombanja bologa mende somongoji, ii singisonjo kondooja. Kondooro siinja kombombananon koro ama singisonjo ii merabora kaanja mero koloonkeju. Singisongonon koloon somariidabororo koomu kotiga koloon munkeja.

¹⁶ Oo wombo alauruna, siingia kombombanja bologanon mono mende tiligon onomba. ¹⁷ Kalen

awaa akadamugiawo kuuya ii Anutunonj ano Siwe eukanonja asuginkeja. Koinj ano ween jaagara kouma kotonj kemeri unja-unjagaranonj korinj torinj amakejato, asa-saga kuuyaa Toya anj mende utegowaa. Aunja me unjaunja monj ii iwaanonj mende eja. ¹⁸ Anutunonj iwoi kuuya mokoloroti, nono iyonoo batugianonj yambu dologa koloonj laligowonjatiwaaajonj moro. Kawaajonj anja siinja so qaa honja kota uunananonj komoro iikanonj kolokoloo donjgoga nonono kolooninj. Kianj.

Bunja qaa eenj mobonja me tenj koma mewonja?

¹⁹ Oo wombo alauruna, mono qaa koi romonjonj mende duduuwu: Onj mono kuuya qaa mobombaajonj geja uulanawo qewu. Qaa lanj ii uulanawo mende jewu. Iringianonj mono uulanawo mende soomba. ²⁰ Anutunonj nanamemenj dindinja ambombaa siinja momakejato, irinjonsoononj ii mende kondoonkeja. Kawaajonj mono irinjonsoonj mesaonj qaa bonjonj jenj laligowu. ²¹ Qewolonj kania kania ano nanamemenj jewonawononj qokotaajuti, ii mono mesaowu. Mono yangisengia mesaonj Anutuwaaw qaa baatanonj kema qaa kota uugianonj komomakeji, ii mono moma anjonj koma laligowu. Kaen angj qaa iikanonj saanonj hamo qen onono letoma Siwenonj ubuya.

²² Bunja qaa ii eenj toonj mogi honja mende koloowabo. Kaanja silemale ama tiligonj aowuboto, qaa ii mono koma gbilinj laligowu.

²³ Monjonj qaa eenj toonj moma iikawaa so mende

amakeji, iinonj eja kokawaa so kolooja: Monnon jaasewanja atatononj (jainonj) aimakeja. ²⁴ Aima mesaonj mongenj kema kaitania nomaenja, ii uulanawo duduunkeja. ²⁵ Ii awaa qaagoto, monnonj kana qaa akadamuyawowaajonj geja ama iigigiinj iikanonj qokotaan singisongowaa kasanonga loloonkeji, iwaa nanamemenjaajonj mono “Eeso simbawonawo!” jewonja. Iinonj qaa moma ii mende duduunkejato, ii onjanonj tenj koma iikawaa so amakeja.

²⁶ Monnonj uumeleembaa komagbiligbili amambaajonj jen je buu susuya mende galenj koma anja kaen tiligonj aonkeji, iwaa uumeleembaa Bunja gawonjanonj mono iwoi omay, honja qaa koloonkeja. ²⁷ Anutu Mangaa jaasewanjanonj uumeleembaa Bunja gawonj soraaya silemaleya qaa memambaajonj jejani eenj, mono kokaen amba: Guanj mera ano malo konjilin qaganonj laligojuti, mono ii kema injiima kalanj koma onjoma laligowa ano balombaa nanamemenjaa qewolonjanonj uuga tiloowabotiwaajonj mono galenj menj aonj laligowa. Kianj.

2

Kamaanqegeta ii mende sureen onjombu.

¹ Oo uumeleenj alauruna! Jiisas Kraist Ponjana qaqabunayawo moma laariwombaajonj jejuti eenj, mono ejemba tosaanja mende injisoroonj tosaanja mende sureen onjombuto, keda motoongononj ama onjoma laligowu.

² Iikawaa sareqaaya monj ii kokaen: Eja qabunayawo monj, boro susuya goul biniyawo ano opo malekuya iimasiinsiinawo, iinonj qaa mirigianonj uro eja wanaya monj selekopaaya jun-juraŋa jewonawo iinonj kaanagadeen unaga. ³ Uri onjo eja geria iimasiinsiinawo ii koma horonj munj kokaen jewuyaga, “Oo somatanana, gii saanonj jaaqeqeyanonj eu kema dunj rara qembonawo iikanonj raba.” Kaen jenj eja kamaanqeqeta ii iima tiinj munj jewu, “Gii saanonj goraayanonj kema namba me kana qembononj kamaanj raba.” ⁴ Sili kaanŋa kolooro onjo kanageso batugianonj bonj jawo ama mendeema aonj qemasologenj ama qaagiawo kolooju. Roromongogia bologa otaanj jenteego ejemba doogoya kolooju.

⁵ Oo wombo alauruna, mobu! Anutunonj bentotonŋa ejemba jopagonj munkejuti, iyonoo bunŋa ewaatiwaa qaaya jenj kotiin somongoro. Qaa iikawaa so tosanonj balonj ejemba yonoo jaa-gianonj kamaanqeqeta koloojuto, Anutunonj ii iyanŋaajonj meweengonj onono momalaarigiaajonj ama uuta kolooju. Yonononj bentotonŋa uutanonj keugi galenj koma onono esuhinagiawo koloowuya.

⁶ Honanonj uuta koloojuto, onjo ejemba wanaya injiima tiinj sisiriinj onoma laligoju. Ejemba qabunagiawo yonononj onjo monen hinagia qaawaajonj menj kamaanj onoma olonkalu ama onongj kamaanqeqeta koloonkeju. Yonononj onjo horonj onongj qaa jakeya jakeya kanonj keumakeju. ⁷ Onjo Kraistwaa bunŋa koloogi qaawaa soro ii onoma iikawaa so onoomakejuto, qabunagiawo yonononj mono uumeleenj (kristen)

qa ii lan jen bolin kisama kema kan jenkeju?
Namowaa uuta yononon ii kuuya amakeju.

⁸ *Kaen amakejuto, ononon Anutu bentotonaa kana qaa waja ten koma otaagi sokombaa. Anutuwaanon qaa ii Buja Terenon kokaen eja: “Geenga jopagon aonkejani, iikawaa so mono ejemba tosaana kaaniadeen uuganon ukalen ama jopagon onomakeba.” ⁹ Iikanon sokombaato, onjo ejemba tosaana inisoroon tosaana sureen onoma keda motoongonon mende ama onomakejuti een, mono singisonngo amakeju. Anutuwaanon kana qaa waleengi inon mono qaagia ii mokoloon jen tegon onombaa. ¹⁰ Monjon kana qaa kuuya ten koma otaankejato, iikanonga jojopan motoongonon kamaan qeji, inon mono kana qaa korebore waleema qaayawo kolooja.

¹¹ *Kawaa kania ii kokaen: Anutu “Serowilin mono mende amba,” jeroti, inon kaaniadeen jojopan qaa kokaen jen kotoro, “Mon mono mende gena komuwa.” Gii serowilin mende anjanto, kilen mon gena komuji, iikanon mono kana qaa kuuya waleendaboron laligojan.

¹² Anutuwaanon kana qaa ii singisongowaa kasanonga loloon laligowombaajon eja. Anutunon kana qaa iikanon gosin nonoma qaanaa jen tegoro solananiwutiwaajon romongon qaagia iikawaa so jenkebu ano nanamemengia uujopa qaganon amakebu.

¹³ Monjon ejemba uujopa qaganon mende kiankomun onoma laligowaati, Anutunon mono iwaa qaa gosin kiankomu qaganon mende jen

* **2:8:** Lew 19.18 * **2:11:** Eks 20.13, 14; Dut 5.17, 18

tegon mubaa. Monjon ejemba uujopa qendeema onjoma laligowaati, Anutunon ii gosin mun saanon kiankomun muro simbawonjowo koloon selia men ubaa. Kian.

Momalaari honja qaa ii koomuya kolooja.

¹⁴ Oo uumeleen alauruna, monjon “Jiisas moma laarijen,” jen iikawaa gawonja mende mero momalaaria iikanon mono nomaen ilaan munaga? Qaayanondeen moma laariro Anutunon iima hamo qero letombaa me qaago? Ii qaago! ¹⁵ Iikawaa qaaya mon ii kokaen: Uugia meleengiti, onoo batugianon ejemba monjon opo kerembaajon amamaan memeqemean men ween motoongowaa so nembaneneya qaa laligonaga. ¹⁶ Kaen laligoro onoononga monjon iwo aitonjon selewaa nanjonango mende mun kokaen ijoro monaga, “Gii saanon kema nembanene nen gere konama bonjon raba.” Qaa omaya ii moro iikanon mono nomaen ilaan munaga? Ii qaago toton!

¹⁷ Kaanjadeen momalaari omaya toon ii koomuya kolooja. Momalaari gawonaa honja mende mejiwaajon momalaarianon mono qamo kaanja kolooja.

¹⁸ Monjon kokaen jenaga, “Giinon uuga meelena niinon nanamemen dindina otaankejen.” Niinon kawaajon kokaen gijojen, “Giinon ‘Anutu moma laarijen,’ jen iikawaa gawonja mende men een momalaarigaa honja mono nomaen qendeema nonaga? Niinon uumeleembaa gawonja mewe iina kanon mono saanon neenaa momalaarinaa honja qendeema

gombaa.” ¹⁹ Gii “Anutu motoongo raji, ii moma laarijen,” jejanj, ii awaa! Omejiilan yononon kaanagadeen ii moma laariju. Ii moma laarijuto, iikanon qindiin onono Anutuwaajon jenengia oronkeja.

²⁰ Oo eja uuga qaa, gii omejiilan yonoo tani kaanja moma laarinkejan me? Momalaariwaa gawonja mende mena honja mende kolooro qaa ii een omaya jena momalaariganon mono iwoi omaya, honja qaa koloonkeja. Iikawaa kania ii sareqaana iikanon qendeema gonja me qaago?

²¹ * “Qaago!” jewabotiwaajon ama sareqaa mon jemaña. Momalaariwaa wanjalenana Abraham iinon dindiña nomaen kolooro? Iinon Anutuwaa jeta ten koma meria Aisak wama kema alatanon ama kanon siimolon oomambaa-jon ano. Kaen ama momalaari qaganon gawon mero Anutunon ii iima qaaya jen tegoro solananiro. ²² Sareqaa iikawaa kania ii iima asarijan me qaago? Abrahamnon moma laarin qaa-gadeen mende jeroto, momalaari qaganon nama iikawaa silia kaanagadeen qero nemun kono sokono. Nanamemen dindiña ama men laligoro momalaarianon iikaan somariin akadamuyawo kolooro.

²³ * Buña Terenon qaa mon ii kokaen eja, “Abrahamnon Anutu moma laarin muro qata Eja Dindiña jero.” Qaa ii eenanon honawo koloorotiwaa so ii oogita tosanon Aabrahambaa qata “Anutuwaa aliaga,” kaen qama jen laligogi.

²⁴ Solanja koloowombaajon momalaariwaa qaa

* **2:21:** Jen 22.1-14 * **2:23:** Jen 15.6; 2 Hist 20.7; Ais 41.8

ii jenananondeen jenin mende sokonja. Sili-nananon momalaariwaa nanamemen honja ambonjati eenj, Anutunonj mono qaanana jen tegoro solanjaniwonja. Sundunanonj mono iikawaa kania qendeenja.

²⁵ *Sareqaa monj ii kaanagadeen jewe uumeleenj gawombaa kania ii qendeema gombaa: Israel yonononj gomanj iima kotowaotiwaajonj eja woi wasinj orongi keni kana somataa emba qata Reihab iinonj uruama kalanj koma oroma kana monjonj oromesaoro keni. Iinonj momalaariwaa nanamemenj kaenj ano Anutunonj ii iima qaaya jen tegoro solanjaniro. Kianj.

²⁶ Niinonj qaana koi kokaen jen tegomanja: Eja kokoosoya qaa ii qamoya. Iikawaa so momalaari gawonjmemeya qaa ii mono koomuya kolooja. Kianj.

3

Neselanananonj mono tiwilaanj nonombabo.

¹ Oo uumeleenj alauruna, onjoononga mamaganonj uugia waaro “Tosaanja yonjoononj koposo mindingowonja,” jen boi qaqazu, eja to koloowombaajonj uugia waambabo. Nono tosaanja kuma onjoma ananaa roromonjonjana mende mindingowonjati eenj, Anutunonj ii iiro mende sokono qaanana gosinj kotakota jen tegonj iikawaa so ironja uugunj nonombaa. ² Ii kokaembaajonj jejenj: Anana kuuyanonj kana qaa mamaga qiwitigonkejonj. Monjonj neselanja

* **2:25:** Joos 2.1-21

galen koma qaa mende qiwitigonkeji, iinon mono eja akadamuyawo soro kolooja. Iinon saanon kotiinj laaligoya kuuya kaanagadeen galen koma laligowaa.

³ Hoos ii siijnana ten kombutiwaajon ama aen qawa qaa oogianon sulun somongon kasanon horon kanon saanon hongia somata kuuya ii mindinqindin ama ononin kemakeju.

⁴ Kaanagadeen wango somata iikawaa siligia romongowu. Wango tosia ii somasomatato, kilen haamo kotiganon ii nangon onongi kowe koton kemakeju. Somata qatawo koloojuto, ii kilen kekenaa galen kapten iinon wango gilijanon rama siija otaan stia (steer) loqaya melaa iikayadeen melenqeleen ano wango somatanon kawaa so meleema kemakeja.

⁵ Neselambaa kania ii kaanjiadeen. Ii sele busunanaa kitia melaadaga koloojato, kilen saanon qaa somata kania kania iikanon selenana menj uma jenkejon. Mono koi romongon laligowa:

Gere lokota melaadanon tereema kemen saanon jolonon mondon duuya somata qatawo jedabororo kamaanaga.

⁶ Neselanananon kaanagadeen gere bolan kaanja kolooja. Ii sele busunanaa kitia kitia iikawaa batugianon rama qewolombaa kondomondoo nemunja kolooja. Kaen kolooro gere siawaa Toyanon jiilananon ootirin iikanon upiipiro afaanagadeen ugerenon mondon jero uuta kuuya kotomoton tilooro laaligoyanon nanamemenja kuuya ii jewon kaanja totowiwaa.

⁷ Anutunon iwoi kuuya mokolooroti, ii oro

kania kania, koon me iwoi baagianon koma kondondongonkejuti me kowenon laligojuti, ii ejembanon men loorin onombutiwaa so kolooju. Tosaana ii koma tutugon men loorin onongi miriwaa oroya kolooju.

⁸ Kaan koloojuto, neselanananon mono oro kawalia kaana kolooja. Ii nomben warabe kaananon saa qegeta koloon onomumu kaana onongon ninin men komun nonomambaaon jojorinkeja. Ejemba kuuyanon ii men loorin somongon mubombaaon amamaankeju.

⁹ *Neselanananon Pon Jiisas ano Man Anutu mepeseen oromakejon ano leegen ejemba iyanaa kaitani kaana mokoloon ononoti, ii qaa seinon lan qasuaan onomakejon.

¹⁰ Neselan motoongo iikanon Anutuwa qata mepeseenkejon ano qaa seinon tosaana qasuaan onoma jenkejon. Oo uumeleen alauruna, kania-gianon kaana ero mende sokonja. ¹¹ Apu saana ano kaambogawo ii apu jaaya motoongononga ujongon koumakejao me qaago? Kaan qaago.

¹² Oo uumeleen alauruna, joganonga pandig-bamo (san) ii saanon koloonkeja me qaago? Kaanagadeen jao gerenonga mandariina saanon koloonkeja me qaago? Iikawaa so apu saana ii kou kaambogawononga ujongomambaaon amamaankeja. Mono ii.

Momakooto hona ano qolonmolongoya

¹³ Onoo batugianon moronon momakootowo koloon qaa mindingowaatiwaa so kolooja? Monnon “Kana kolooja,” jewuti een, iinon

* 3:9: Jen 1.26

mono uuta ii momakootoyaa so men kamaan silianon gumbonjonjon nanamemen qendeen asuganon asugiro iinin sokombaa. ¹⁴ Iikanon sokombaato, uugianon motoqoto koloon uunon junjun ero irinjonsoon kaambogawo moma gemaqeqe ama aonkejuti een, momakootogia iikawaajon mono selegia een toon mende men ubu. “Qaa hona otaajon,” jen mono iikawaa hona kolatiwubo. ¹⁵ Yonoo-non momakooto kaana ii balombaa momakootoyaga. Ii Siwenonga mende kamaankejato, omejiilan yononon ejemba sololoon onongi jegi Una Toroyanon iikawaajon wosobiri momakeja.

¹⁶ Daen yonoo uugianon motoqoto koloon uunon junjun ero irinjonsoon moma gemaqeqe ama aonkejuti, iyonoo laaligogianon sisau ilinwalin ero sili angonjorayawo kania kania otaankeju. ¹⁷ Ii otaankejuto, momakooto Siwenonga kamaankeji, iikawaa kania mutuya ii nanamemen soraaya. Momakooto soraayaa silia tosaana ii kokaen: Luaenon laligowombaa siina en onono gumbonjonjon qaganon tosaana uujopa ama onoma qaa baatanon kengi Una Toroyanon uugia saa qero tosaana kiankomun ama onongi uumomogiaa hona awaa awaa ii mamaga asuginkeja. Gbingbaon mesaon ejemba qaagia bakasasan mende gosin selenondeen ala-ala mende laligoju. ¹⁸ Luaeqeqe ejembanon luaenon laligowombaaajon moma iikawaa kota komogi hona nanamemen dindina kolooro oyanboyan laligonkeju. Kian.

Balombaa momakooto mesaon Anutuwaa ala

koloon laligowu.

4

¹ Naa iwoinon manja ano angowowo kondooro batugianon koloonkeja? Onoangiaa siingia kombombananon mono waama sele busugia sokono awaa ano bologa iikanon aworangori manja ano angowowo koloonkeja. ² Ono iwoi kania kania mewombaa siinga kotakota bobo momakejuto, ii onoo buna mende koloonkeja. Iwoiwaa iimasiin ama baagon uugianon gere jero ejemba unugi komunkejuto, kilen ii mende menkeju. Kawaajon yon jen anggo-wowo ama manja qenkeju. Ono Anutuwaajon mende qama koolin onoangio een mewombaajon mojuti, iikawaajon ii mende buna qen aonkeju.

³ Anutuwaajon qama koolinkejuto, kilen ii kokaembaajon mende menkeju: Uugianon mende dingoro iwoi onono ii mesoon onoangiaa siingia kombombana bologa metogon sele busugiaa korisoro ambombaajon moma welemakeju. Ii mende sokono Anutunon ii angon komakeja. ⁴ Oo ono olonkalu ejemba kaana kolooju. Loemba kana dindina mesaon serowilin amakejuti, ono mono iikawaa so Anutu mesaon uumeleembaa gadokopa ejemba yonowo ala-ala men monen hinanondeen uugia somongon laligoju. Tani kaan ama iikanon mono Anutuwo kerekere amakeju. Ii moma kotoju me qaago? Kawaajon monnon uuta balombaa siin kombombana bologa metogomambaajon amakeji, iinon mono Anutuwaa kereya kolooja.

⁵ Buɲa Terewaa qaa monɲ ii kokaenɲ oogita eja, “Uɲaya Toroya uunananonɲ ama nononota laligoji, Anutunonɲ ii siɲɲa kombombanɲa iikanonɲ saa qero laligoja.”* Qaa ii omayaga kania qaa kaenɲ romonɲgowubo. ⁶*Qaa ii omayaga qaagoto, onɲo iikawaa so siɲɲia tororo Anutuwaanonɲ ambuti eenɲ, iinonɲ mono kalenɲmorianɲa hononɲa qaa onɲomakebaa. Kawaaɲonɲ Buɲa Tere koi jenɲ oogita eja:

“Anutunonɲ sewanɲkiki ejemba tuarenɲenɲ ama onɲomakejato, uugia menɲ kamaanɲkejuti, iiga mono kalenɲmorianɲ onɲomakeja.”

⁷ Kawaa so onɲo mono uugia gosinɲ Anutuwaa qaa baatanonɲ kema laligowuto, Kilenɲaa Toya tuarenɲenɲ ama mugi onɲomesaonɲ misinɲonɲ kemaliwaa. ⁸ Mono Anutuwo soomonɲgo ama kosianonɲ kagi iinonɲ onɲowo soomonɲgo ama kosogianonɲ nambaa. Singisonɲgo megi borogia-nonɲ to-towiro Jiisaswaa sayanonɲ ii sonɲgbambaatiwaaɲonɲ qama kooliwu. Uugianonɲ junquno kemaɲenɲkanɲenɲ lanɲ anɲi uugianonɲ tilooro koma konjoratinɲ onɲono soraaya koloowutiwaaɲonɲ qama koolinɲkebu. ⁹ Mono tapekokorogia moma kotonɲ jinɲenɲ qama woso-biri moma silama saabu. Jomo ainɲjolongia mesaonɲ meleema amburerenɲ ambu. Korisorogia mono mesaonɲ wosobiri moma aowu. ¹⁰ Mono Pombaa jaanonɲ menɲ kamaanɲ aogi iinonɲ metaama onɲombaa. Kianɲ.

* **4:5:** Buɲa Tere qaa iikawaa kania monɲ ii kokaenɲ, “Uɲa Toroya uugianonɲ anota laligoji, iinonɲ jopagonɲ nonomambaa siɲɲa kombombanɲa moma ananaaɲonɲ motoqoto momakeja.” * **4:6:** Gba 3.34

Uumeleen alaurugia yonoo qaagia mende jen tegowu.

¹¹ Uumeleen alauruna, gemaqeqe qaa mono mende jen aon laligowu. Monnon qaa kaanja jen kisma uumeleen aliaa qaaya jen tegoji, iinon mono Anutuwaanon kana qaa jen tegon men kamaan anja. Gii Anutuwaanon kana qaa jen tegon gogoraagen ama iikaanja kanon ii mende ten komakejanto, ii silemale ama umbuqumbulin ejaga koloon laligojan. ¹² Anutunon kana qaa jen koton nonoma iikawaa so mono qaanana gosin jen tegoro tiwilaawon me kiankomun nonono oyanboyon koloowon. Iinondeen jenteego Tonana koloojato, gii mono geen gaajon “Moroga koloojen?” jen alaga gosin qaaya jen tegonkejan? Kian.

Sele memewaa galejen meme qaa

¹³ *Mono geja ambu! Tosaanja onjo selegia men uma kokaen jenkeju, “Nono kete me woran koi mesaon taon ii me ii kanon kema konkororo ama monen somata horon gbani motoongo laligonin tegoro kanonga eleema kawon.” Niinon kawaa-jon kokaen injowe mobu: ¹⁴ Laaligogia woran nomaen laligowuti, onjo ii mende moma kotoju. Onoo laaligogiaa kania ii nomaen? Ii kaaso koosuwaa sogaa kamban torodaamon asugin en aliwaa. ¹⁵ Kawaaajon onjo mono kokaen jegi sokombaa, “Pombaa uusiinanon ananaajon kaen ero jaawo laligowonati een, mono kaan kaan ama mewon.” ¹⁶ Kaen mende jenkejuto, een toon jaba-arambaran ama onjoangiaa selegia men uma

* **4:13:** Gba 27.1

mepeseenjeju. Nanamemen kuuya kaanja kanon mono bologa kolooja.

¹⁷ Qaana jen tegomambaajon ama kokaen jejen: Monjon sili awaa qen mewaatiwaa kania moma kotonjo ii mende ama mewaati, iinon mono singisonjo anja. Kian.

5

Ejemba esuhinagiawo yonoo galen meme qaa

¹ Oo ejemba esuhinagiawo, onjo mono geja ama qaana koi mobu: Kakasililin siimbobolo qagianon ubaati, iikawaajon mono amburerej ama qama silama saabu. ² *Monen esuhinagianon mono gisaadaboroja. Gejalolon ano dumunjan yononon opo malekugia kitomiton nenkeju.

³ Onjo kamban tetegoya kokaamba miri, kare ano esuhina tosaanja goul, silwanon memeta ii qanon qanon men kululuugi eji, ii kasukerajujonon turudabororo tonoreawo (rost) men eja. Tonorea ano kasukerajuju iikanon dangunu kaanja en kaniagia kamban tetegoya kokanon kokaen qendeembaa: Onjo laaligogia monen hinanon somongon mesoqesoogi jangon qaono tiwilaawuya. Tonorea ano kasukerajuju iikanon mono gere bolan kaanja sele busugia kaanagadeen men boliwaa. ⁴ *Mono koi romongowu: Gawon meme ejemba gawongianon tetebaro men timintamen ano oro qinjin qonjoma laligogiti, ononon iyonoo tawagia ii bone qaganon anjon kongi. Onjo iyonoo saa njindin-nundurugia moju me qaago? Qamasilangia iikanon mono

* 5:2: Mat 6.19 * 5:4: Dut 24.14-15

Ponj Anutu, ku-usun kuuyaa Toyaa gejianon kemedabororo moja.

⁵ Ononon namonon koi iwoi kania kania jaa-soongo bunj qen aon siiseweweya qaa laligon sele busuwaa korisoro ama siingia metogon aon laligogi. Balombaa omakeleyanon somongon onono jejelomban mamaga lan ama baanon newageen nepaqepalo nen laligogi. Anutunon qaagia jen tegoro unugi komuwutiwaa kambanganon kan kuuwaati, mono kamban iikawaa-jon jojorin kelegiawo koloon laligoju. ⁶ Ejemba koposowaa qaagia qaa onjo mende tuarenjen ama onongi kilen qaagia jen tegon lan unugi komun komun laligogi.* Kian.

Binj mokosingon bosima qama koolin laligowu.

⁷ Oo uumeleen alauruna, onjo Ponon koubaatiwaajon mamboma kamban biiwia kokanon mono mokosingon binj bosima nambu. Kaen nama komakoomo ejawaa tania ii romongowu: Iinon nembanene namonon komoma nama honja sewanja uuta asugiwaatiwaajon kaparan koma mambomakeja. Kaparan koma mamboma laligoro kon bedu kambananon karo mombo mambono konjuru kambananon kan kuunkeja. ⁸ Onjo kaanideen mono binj bosima mokosingon nambu. Ponon mombo kawaatiwaa kambananon torijiwaajon ama mono uugia men kululuun bon qen nambu.

* **5:6:** Qaa iikawaa kania mon ii kokaen: Onjo eja koposowaa qaaya qaa kilen qaaya jen tegon qegi komuroti, iinon onjo mombo mende qotogon onjomakeja.

9 Oo uumeleen alauruna, Anutunon qaagia jen tegoro lombo mokoloowubotiwaajon mono onjoangiaa batugianon qaa jenmeesan ama uugianon njindin-nunduru mende jen aonkebu. Mobu, jenteeo Toyanon mono dodowin nagonon nanja. Kian. 10 Uumeleen alauruna, gejatootoo ejemba yononon wala eenanon Pombaa qatanon Bunja qaa jegi kakasililin men onongi moma kilen mokosingon bin bosima kaparan koma laligogi. Ono mono iyonoo tanigia romongon kana lasugia otaan laligowu. 11 *Tosianon kaparan koma bin bosima laligon haamo angiti, nono iyonoojon “Ti-a simbawonawo!” jejon. Eja qata Job iinon kakasililin moma kilen kaparan koma haamo anoti, ii moju. Haamo ano tetegoyanon Pon kiankomu Toya koloon niniima koboongkeji, iinon oyanboyana muro laligoro. Mono ii romongowu. Kian.

12 *Oo uumeleen alauruna! Qaa kota uuta mon koi jemaŋa. Ono qaa ii me ii jewuti, ii jojopan qanon kokaen mende jen kotiiwu, “Qaana honawo mende kolooji een, Siwe Toyanon saanon lombo ano qananon ubaa me balombaa omejiilananon balon mewagoro meren men turun nomba.” Qaa ii me jojopan qaa tosaana iikaana kanon mono qaagia mende jen kotiiwu. Kaen qaagoto, oo-qaawaajon moma “Oon!” iigadeen jewu ano qaago-qaawaajon “Qaago!” jewu. Potagororon qaa jegi Anutunon qaagia jen tegon irona meleeno qagianon ubaa. Kian.

* 5:11: Job 1.21-22; 2.10; Ond 103.8 * 5:12: Mat 5.34-37

Momalaari qaganon qama kooligi hona koloowaa.

¹³ Uumeleen ejemba onoononga monnon qenjenmanjenawo laligoji een, iinon mono Anutu qama kooliwa. Monnon korisoronon laligoji een, iinon mono rii qama Anutu mepeseewa.

¹⁴ *Onoononga monnon ji kiro laligoji een, iinon mono uumeleen kanagesowaa jotamemeya horon onono kan Pombaa qatanon kele selianon morin iwaajon qama kooliwu.

¹⁵ Momalaari qaganon qama kooligi Ponnon ejemba jiawo ii hamo qen muro qeangon mombo waabaa. Singisongo ama ji mokooroti een, Anutunon mono singisongoya ii songbama mesaowaa.

¹⁶ Kaen kolooro Anutunon hamo qen onono qeangowutiwaajon mono singisongogia jokoloon aon Anutuwa qama koolinkebu. Ejemba solana monnon uuta men kululuun Anutu qama kooliwaati, iikawaa honanon mono damuyawo ano usunawo koloowaa. ¹⁷ *Iikawaa sareya mon ii gejatootoo eja qata Elaija. Iinon balon eja anana kaana laligoro. Iinon kon mende kawaatiwaajon uuta men kululuun kaparan koma qama kooliro konnon gbani karon ano koin 6 kawaa uutanon namonon mende kamaaro. ¹⁸ *Kamban ii tegoro mombo qama kooliro sombin injan kono kon kin bedu mero nembanene mombo tongonin kolooro. Kian.

Monnon jinjaun keno alianon ilaaro sokombaa.

* **5:14:** Maak 6.13 * **5:17:** 1 Kin 17.1; 18.1 * **5:18:** 1 Kin 18.42-45

¹⁹ Uumeleen alauruna, onoononga monnon qaa honaa kania qiwitigon jinjaun keno monnon ii mokoloon kana dindinanon mombo wama ambaati een, ²⁰ *iikawaajon mono kokaen romongowu: Singisongo ejemba monnon jinjaun kanianon keno alianon ii iikanonja wano uuta looriro mombo meleembaati, iinon mono koomu kotiga mende komuwaa. Alianon ii gere sianon kemebabotiwaajon angon koma muro Anutunon singisongoya seiseiya ii songbama koma turuwaa. Kian.

* **5:20:** Gba 10.12; 1 Piito 4.8

**Uumeleembaa Bunja Tere Soomongo Gbilia
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47